

**SAUNOAGA O LE TALA FAATATAU FAAOPOOPO
MUAMUA O LE TUPE
2015/16**

**AFIOGA TUILAEPA LUPESOLIAI FATIALOFA DR. SAILELE
MALIELEGAOI**

Minisita o Tupe

15 Tesema 2015

SAUNOAGA O LE TALA FAATATAU FAAOPOPO MUAMUA O LE TUPE
2014/2015

Lau Afioga i le Fofoga Fetalai ma le mamalu o le Palemene,

E ia te a'u le ava ma le faaaloalo tele, e avea ai a'u ma Sui o le Malo, e tuuina atu i luma o le laulauafono a le Palemene le Tala Faatatau Faaopopo Muamua o le Tupe 2015/16.

Lau Afioga i le Fofoga Fetalai,

O lenei Tala Faaopopo Muamua o le Tala ile Tupe 2015/16 o lo'o faavaeina lava i luga o le sini autu o le *fua le mana'o i seleni ua maua*. O tupe faaalu faaopopo ua tuuina atu, sa iloilo toto'a ina ia gafatia e tupe maua faaopopo ua mafai ona ausia. O lona uiga, e lē o aafia le tapulaa o le faasiliga o tupe faaalu nai lo tupe maua (fiscal deficit) e pei ona folafolaina ele Malo ile Tala Autu o Tupe 2015/16.

Tala Faatatau Faaopopo Muamua o le Tupe:

O le ootoga lenei o vaega tāua o lenei Tala Faatatau Faaopopo Muamua o le Tupe mo le tausaga faaletupe 2015/16.

Aotelega o Tupe Maua:

O tupe faaalu faaopopo a le Malo o le a faatupeina uma lea mai tupe maua faaopopo e tusa ma le **\$8.58miliona** ua mafai ona maua mai i vaega o loo taua i lalo:

- **\$4miliona** le tupe maua faaopopo mai ile Ofisa Tutotonu mo Teuga Tupe i Atunu'u i Fafo (SIFA);
- E **\$2.83miliona** se faasiliga o tupe maua mai Faalapotopotoga le Malo;
- E **\$1.1miliona** se faasiliga o tupe maua mai vaega tupe e aoina e le Ofisa ole Pule Faatonu;
- **\$217,396** o tupe maua faaopopo mai le Matagaluega o Punaoa Faanatura ma le Siosiomaga;
- **\$432,952** e maua mai lea i lafoga a Matagaluega ma Faalapotopotoga a le Malo.

Aotelega o Tupe Fa'aalu:

O lenei Tala Faatatau Faaopopo Muamua o le Tupe 2015/16 o loo lilifa i atina'e ma polokalame faamuamua a le Malo i lona aotelega e **\$9.06** miliona tālā (e aofia ai ma lafoga). O le naunauta'iga ina ia saga una'ia ai pea le faaleleia atili o le faatinoga o le tautua ma le 'au'aunaga a Matagaluega ma Faalapotopotoga a le Malo mo le atunu'u lautele.

O le faasiliga o tupe faaalu e \$477,205 o le a faatupeina lea mai tupe faasao mai le Penisiona a Faipule faapea le Matagaluega o Tupe Maua.

O atina'e faamuamua e aofia ai:

Matagaluega Faatoaga ma Faiga Faiva

- **\$350,000** e tuuina atu e fesoasoani ai i polokalame ma atina'e o lo'o faatinoina e le WIBDI;

Matagaluega o Feso'ota'iga ma Fa'amatalaga Fa'atekonolosi

- **\$1.1miliona** mo le faatupeina o auaunaga tau Fesootaiga Lautetele (Samoa Broadband Highway Project);

Matagaluega o A'oga, Ta'aloga ma Aganu'u

- **\$1miliona** ua faagaga mo le toe fetu'una'iga o totogi o faiaoga;
- **\$511,887** ua faagaga e totogi ai faiaoga faamalolo litaea ua toe faafaigaluegaina e le Matagaluega talu ai le moomia tele o latou tomai;
- E **\$500,000** se vaegatupe o le a tuuina atu mo pili aoga o tama ma teine sikolasipi ile Iunivesite Aoao o Samoa.

Matagaluega o Tupe

- E **\$151,044** e tuuina atu mo le Matagaluega o Faalapotopotoga a le Malo e faatupe ai totogi mo le aufaigaluega fou;
- **\$70,000** ua faagaga nei mo le totogiina o pili o le eletisi sa afua mai lea ile taligamalo i Taaloga a Tupulaga a Malo o le Taupulega e pei sa faia ia Aukuso ma Setema 2015;
- **\$57,500** o le a tuuina atu lea mo tapenaga a le Matagaluega aua le taligamalo a Samoa ile fonofono a le Komiti Faatonu o le PFTAC o lo'o fuafua nei mo Fepuari 2016;

Matagaluega o le Va-i-Fafo ma Fefa'ataua'iga

- **\$116,879.40** e tuuina atu mo galuega faatino mo le Ofisa i Ueligitone;
- **\$27,363** mo totogi fa'ai'u a le aufaigaluega i Aukilani ua mae'a a latou konekarate;
- **\$32,626** galuega faatino a le Ofisa i Peleiseuma;
- **\$19,266** e tuuina atu mo le totogi o le Sui Sinia a le Malo o le a gafa ma le vaavaaia o tamaiti a'oga i Fiti lea e fuafua o le a amata ia Ianuari 2016;
- **\$31,338** ua faagaga mo totogi faai'u a nisi ole aufaigaluega ile Ofisa autu i Apia.

Matagaluega o Faamasinoga

- Ua faagaga le **\$45,900** mo le totogi o le Faufautua mo Auaunaga Faafaoe o Mataupu Tau Faamasinoga o Ava Malosi ma Fualaa Faasaina (Drug and Alcohol Court Psychologist);

Matagaluega o Punaoa Faanatura ma le Siosiomaga

- E **\$29,400** se vaegatupe faaopopo mo le Komiti Faufautua o Fanua Faaleaganu'u (Customary Land Advisory Committee, CLAC);

Matagaluega o Leoleo

- E **\$63,805** ua fuafua mo le totogiina o aitalafu tu'ua a le Matagaluega mo atina'e tetele sa faia mo le fale o lo'o tausi ai ta'ifau;

Matagaluega o Tupe Maua

- E **\$144,000** se vaegatupe faaopopo e faatupe ai ni ta'avale fou auā le faatinoga o le aoina mai o seleni.

Matagaluega o Tina, Tama'ita'i ma Atina'e o Nu'u ma Alalafaga

- E **\$1milion**a se vaegatupe ua faaagaga mo galuega tetele mo le atinae o Vai Tumaoti i nuu ma alalafaga;
- **\$151,500** e tuuina atu e faatupeina ai le siitaga i aluani mo sui tama'ita'i o nuu;
- E **\$62,406** ua faaagaga mo le tapenaga mo le Palota tele ia Mati 2016;

Ofisa o le Loia Sili

- E **\$64,753** ua faaagaga nei mo le totonu o le Faatonu o le National Prosecution Office);

Matagaluega o Galuega, Fela'ua'iga ma Atina'e Tetele

- **\$1milion**a e faatupe ai konekarate ua faagasolo nei e le Pulega o le Suavai aua le siitia pea lea o a latou auaunaga lautele;

Ofisa a le Komesina o Sulufaiga

- **\$34,636** e faatupe ai se avanoa faigaluega fou mo le Ofisa ale Komesina o Sulufaiga;

Auaunaga Faa-Soifua Maloloina

- **\$1.5milion**a e tuuina atu mo le faaauauina pea o le polokalame mo le auina atu o gasegase mo togafitiga i atunuu i fafo ona e le mafai ona faatinoina i Samoa nei;

Pulega o Fela'ua'iga ile Lauelele

- E **\$1milion**a e faatupe ai le faaauauina o atina'e tetele mo auala ma alavai i totonu o le taulaga.

Upu Faaiu

Lau Afioga i le Fofoga Fetalai ma le Mamalu o le Fono, o se ootoga lena o vaega tāua o lenei Tala Faaopo'opo Muamua ole Tupe ma o nei tupe faaalu uma ua ave iai le faamuamua ina ia unaiia pea le atinae o si o tatou atunuu faapea le faaauau o auaunaga mo le mamalu o le atunuu.

Ole iloiloga ma le faavae o lenei Tala Faaopopo o Tupe o loo faia i luga o le nauta'iga ina ia faasoaso ma pulea lelei tupe faaalu auā le faaleleia o le auaunaga mo le soifua manuia o o tatou tagata.

Lau Afioga i le Fofoga Fetalai, faapea Sui Usufono o le Palemene,

Ave ia a'u e fai ma Sui o le Malo, e momoli atu ai alofa'aga ma faamanuiaga i lau Afioga i le Fofoga Fetalai, le mamalu o le Palemene 'aemaise le tapua'iga a Samoa, ina ia maua se Kirisimasi fiafia ma se Tausaga fou manuia.

Soifua